

Een korte kennismaking met het Tsjechisch

Het Tsjechisch is een Slavische taal, die door ongeveer 10 miljoen mensen op het gebied van de Tsjechische Republiek wordt gesproken. Behalve de gebruikelijke internationale woorden (zoals radio, auto, tv, metro, camping, psychologie enz.) zijn de meeste Tsjechische woorden voor Nederlanders zonder woordenboek volkomen onbegrijpelijk. Het Tsjechisch wordt geschreven met het Latijnse alfabet, gebruikmakend van een aantal specifieke diakritische tekens, namelijk het haakje (háček, ˇ), het streepje (čárka, ˇ) en het rondje (kroužek, °).

UITSPRAAK

Hoe afschrikkend de vele čárky (streepjes) en háčky (haakjes) ook mogen lijken, de functie ervan is zeer eenvoudig: met een á é í ó ú of ů worden lange klinkers aangeduid, de haakjes, zoals in č š ž, bepalen de kwaliteit van sommige medeklinkers. De klemtoon ligt *altijd* op de *eerste* lettergreep. Het is dus niet nodig om afzonderlijke woorden in een fonetisch schrift weer te geven; door het gebruik van betrekkelijk weinig regels kan een goed klinkende uitspraak bereikt worden.

Klinkers

Net als het Nederlands kent ook het Tsjechisch korte en lange klinkers, maar er bestaat geen 'doffe e' in het Tsjechisch; alle klinkers worden vol uitgesproken.

a - korte a als in wat	á - lange a (geen aa als in waar)
e - korte e als in les	é - lange è (geen ee als in leer) ě – jè als in jekker
i,y - korte i als in lip	í,ý - lange ie als in hier
o - korte o als in dop	ó - lange oo als in door
u - korte u als in boek	ú of ů - lange oe als in boer

Tweeklanken

ou - een verbinding van een o van 'dop' met een u van 'boek', te vergelijken met een plat Amsterdamse oo in bv. lopen of met de Engelse OW in bv. blow

au - als in blauw of auto eu = twee klinkers e-oe

Medeklinkers

De uitspraak van de meeste Tsjechische medeklinkers is gelijk aan het Nederlands (p, b, t, d, k, f, ch, s, z, j, l, m, n, h, r = tongpunt-r), sommige medeklinkers worden anders gespeld:

v - als w in waar	č - als tsj in Tsjech of Dt. tsch in 'Deutsch'	ť - als tj in katje
g - als g in goal	š - als sj in meisje	d' - als dj in vind je
c - als ts in metselaar	ž - als j in journalist	ň - als nj in oranje

- ř, d' en ň worden ook in de lettergrepen ti, di, ni uitgesproken, maar niet in combinaties ty, dy, ny.
- De moeilijkste Tsjechische medeklinker, 'een r met geruis', heeft geen Nederlands equivalent: ř - ongeveer een r + een sj of zj tegelijk uitgesproken
- De lettergrepen bě, př, vě en tě, dě, ně worden bje, pje, vje en tje, dje, nje uitgesproken; mě wordt uitgesproken als mně (d.w.z. als mnje).
- Stemhebbende medeklinkers, bv. b, d, z, worden op het *einde van woorden* – gelijk aan het Nederlands – stemloos uitgesproken, dus als p, t, s enz.
- De letters l en r kunnen ook als klinkers fungeren, wat kan leiden tot een zin als "strč prst skrz krk" (steek je vinger door je keel).
- Het Tsjechisch kent alleen maar de è voor e en é. Een Tsjech zal dus NL "wegwezen" uitspreken als "wègwèzèn"

[vrij naar: Přemysl Janota, Hans Krijt: Kapesní Nizozemský slovník (V ráji, Praha 1997)]